

УДК 913:504.062

М. М. НАЗРУК, д-р геогр. наук, **Ю. С. ПОЛЯНСЬКИЙ**
Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

ПРОБЛЕМИ РЕВІТАЛІЗАЦІЇ ПЕЛЧИНСЬКОГО СТАВУ (м. ЛЬВІВ)

В сучасних містах ми можемо спостерігати цілий ряд трансформаційних процесів, серед яких субурбанізація, джентрифікація, фрагментація (функціональна фрагментація), комерціалізація, деіндустріалізація, терціаризація, демілітаризація, ревіталізація, сакралізація, просторова сегрегація тощо. Сьогодні території колишнього рекреаційного використання є складними просторовими структурами, що характеризуються найчастіше нерациональним використанням земельних ресурсів, невпорядкованістю забудови, відсутністю елементів озеленення та благоустрою, а також негативним впливом на навколишнє середовище. В даній статті ми розглянемо Пелчинський став у місті Львів, як об'єкт який потребує відновлення своїх та надання нових функцій, які він буде виконувати в майбутньому.

Ключові слова: ревіталізація, міське середовище, геопросторове планування, рекреація

In modern cities we can observe a number of transformation processes, including suburbanization, gentrification, fragmentation (functional fragmentation), commercialization, deindustrialization, tertiarization, demilitarization, revitalization, sacralization, spatial segregation, and so on. Today, the territories of former recreational use are complex spatial structures, often characterized by irrational use of land resources, disorderly development, lack of landscaping and landscaping, as well as negative impact on the environment. which needs to restore its own and provide new functions that it will perform in the future.

Key words: revitalization, urban space, geospatial planning, recreation

Ревіталізація (з лат. від лат. re ... – відновлення та vita – життя, дослівно: повернення життя) – поняття, що використовується в науковій і практичній діяльності, яке характеризує процеси відновлення, оживлення, відтворення. Найчастіше це поняття використовують у медицині, архітектурі, урбаністиці і техніці. В урбаністиці поняття «ревіталізація» означає відновлення міського середовища, при якому воно стає більш придатним для проживання. Таке явище, як ревіталізація, давно вже стало звичною справою для країн Заходу. Воно передбачає реконструкцію, переформатування окремих комплексів будівель, в тому числі промислової нерухомості, промислових районів і навіть цілих населених пунктів з метою більш ефективного використання як самих приміщень, так і території, перетворюючи ці простори на різного роду житлові та культурні об'єкти: гастрономічні, музейні, мистецькі, виставкові тощо [1]. Більшість міських водойм Львова стали жертвами індустріалізації та розширення міста: їх висушили, щоб збудувати будинки та трамвайні колії. Полтву, що текла середмістям, наповнюючись струмками з Погулянки та інших околиць Львова, довелося сховати під землю ще й через загрозу епідемії холери. Ідея повернути річку на поверхню не раз зринала в публічних дискусіях, однак поки що далі візії не просунулась. Жити без води – неправильно: в місті повинна бути рекреаційна водна зона. Так вважає головний архітектор Львова Юліан Чаплінський, який разом із командою урбаністів працює над проектами відновлення історичних водойм. Ідею використання для цього дощової води запозичили у нідерландських

урбаністів. У Нідерландах та Німеччині практика відновлення історичних та створення нових штучних ставків у містах дуже поширена.

Управління архітектури та містобудування Львівської міської ради має великі амбіції щодо повернення води до Львова, але почати планує з двох проектів – Пелчинського ставка під Цитаделлю. Завданням цього проекту – переконати львів'ян у доцільності самої ідеї відновлення водойм, аби мешканці міста активніше підтримували й долучались до цього процесу. Перший етап – привернути увагу до проблеми й показати доцільність таких ініціатив.

Рисунок 1. Пелчинський став, вигляд в 1870 році та сучасний варіант місця дислокації

Перша історична згадка про став датована серединою XVI століття. Тоді він дістався у спадок дружині шляхтича Андрія Пелки Єфросинії Пелчиній, на честь якої й був названий Пелчинським. На Пелчинському ставі австрійська влада влаштувала в 1820р. військову школу плавання. Її засновником став генерал граф Генеквін фон Френзель. У XIX ст. околиці Пелчинського ставу приваблювали аматорів прогулянок. А 14 вересня 1845р. на його водах відбулося широко розрекламоване дійство – битва з «морськими чудовиськами» [4]. Під час Першої світової війни воду спустили, а за кілька років засипали сам став. Згодом на цьому місці спорудили фонтан у радянському стилі. Джерела, що наповнювали став водою, ніде не ділися: вода й досі б'є з вершини поближнього пагорба і тече вниз до перехрестя Сахарова-Героїв Майдану-Коперника-Вітовського. Ця ділянка – своєрідна природна чаша, тому за сильної зливи каналізація не витримує: вулиці затоплює. Джерела заливають і підвали будинків на прилеглих до перехрестя вулиць. На це у львівській пресі почали нарікати ще у двадцяті роки минулого століття, відразу по тому, як Пелчинський став засипали [2].

Щоб ревіталізувати став, потрібно домогтись зупинки потопів на вулиці Сахарова. Вперше цю ідею публічно озвучили в червні цього року. Посилаючись на думку екологів, ставок можна наповнити й дощовою водою, яка зараз тече до каналізації. Для цього під головною алеєю Парку культури

планують провести трубу з-під монумента Слави на вулиці Стрийській, де є окрема дощова каналізація.

У межах входу в Парк культури облаштують штучну водойму на місці колишнього Пелчинського ставу. У відновленому ставку плаватимуть на човнах і байдарках, купатимуться, а взимку його можна буде використовувати як місце для зимового рибальства або ковзанку. Раніше повідомлялось, що у межах детального плану території пропонують збудувати садибні котеджі, однак під час засідання виконкому головний архітектор повідомив, що нового будівництва та цій території не буде [3].

Висновок: Під час дослідження питання ревіталізації Пелчинського ставу можна дійти до висновку, що дана територія є важливою рекреаційною зоною Львова і вона потребує кардинального вкладення фінансів та відновлення старих функцій з використанням нових. Проблема відновлення соціальних, економічних та екологічних функцій міської території на місці відновлення Пелчинського ставу потребує комплексного підходу. Ревіталізований об'єкт повинен сприяти формуванню розвитку урбопростору, що є важливим чинником у формуванні геопростору міста, як цілісної системи.

Література

1. Броневицький А.П. Особливості ревіталізації промислових будівель. Київ: ТОВ «Інтербуд-АС», 2010.- 108-110 с.
2. Став замість бруківки. URL: http://tvoemisto.tv/exclusive/stav_zamist_brukivky_yak_u_lvovi_vidnovlyuyut_miski_vodoymy_82804.html
3. Львів, якого не повернеш. Пелчинський став. URL: <https://photo-lviv.in.ua/lviv-yakoho-ne-povernesh-pelchynskyj-stav/>
4. Мельник І. Галицьке передмістя та південно - східні околиці Королівського столичного міста Львова. - Львів: Апріорі. 2012. - 352с